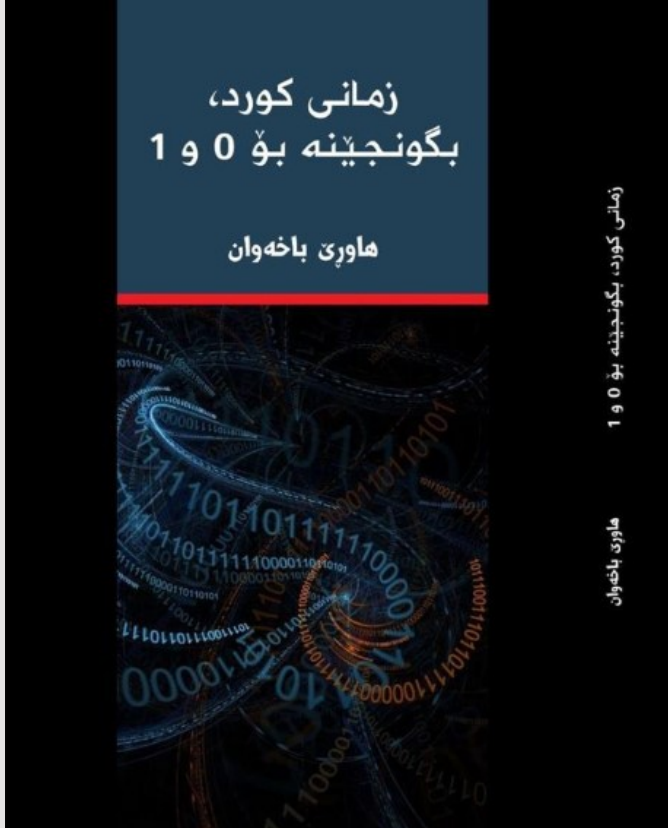

کتیبخانه‌ی تاراوگه... کتیبخانه‌ی تاراوگه

زمانی کورد، بگونجینه بو 1 و 0

هاوری باخهوان

دیارییه‌کی جوان له کاک هاوریخ باخه‌وانه‌وه بو تاراوگه، لیکۆلینه‌وه‌یه‌ک سه‌بارته زمان و ته‌که‌لۆجیا به ناویشانی (زمانی کورد، بگونجینه بو 0 و 1) له نوسینی هاوریخ باخه‌وان، سالی نووسین: 2014 پیداجوونه‌وه‌ی ریتبوار جه‌مال سه‌گرمه، نه‌خشه‌سازیی به‌رگ و ناوه‌پۆک په‌یام نه‌حممه‌د، سالی چاپ: 2024، چاپخانه‌ی یاد - سلیمانی، ژماره‌ی سپاردن: 1765، له بلاکراوه‌کانی ریخراوی کوردییدیا.

بابه‌تی ئەم لیکۆلینه‌وه‌یه باسیکی کورته دهرباره‌ی په‌یوه‌ندی پینووسی کوردیی ئارامی، 1 به رینووسی دیجیتاله‌وه، باسی کیشه زه‌قه‌کان و چاره‌سه‌ره‌کانیان ده‌کات.

ئەم کتیبه له 138 لاپه‌ره‌ی قه‌باره مامناوه‌ند پیک هاتوو و سه‌ره‌تایه‌کی بو نووسیوه و تییدا ده‌لیت: مرۆف چۆن کار بو ئەوه ده‌کات کورداته‌نی دم و له‌بزی خۆش بیت. ده‌بیتبه هه‌مان شیوه‌کاریش له‌سه‌ر ئەوه بکات، ئەوه‌ی ده‌ینوو سیپاک و په‌یوه‌ست بیت به‌ریساوه. هه‌ر له‌و پوانگه‌یه‌وه ده‌گوتریت فلان که‌س دم پیسه، یان قسه نازانیت و ده‌ریده‌په‌رینیت..!

نوسه‌ر له‌سه‌ره‌تای هه‌شکانه‌وه چۆته ناو بواری نووسینه‌وه و وابو سی سال ده‌چیت ده‌نووسیت، سی سالیش ده‌بیت کۆمه‌لیک باری سه‌رنج و په‌خه‌ی لا گه‌لله بوون، له‌سه‌ر رینووسی کوردی و هه‌ر به‌هۆی نووسینه‌وه، که‌وته ناو جیهانی سفر و یه‌که‌وه، بو ماوه‌یه‌کی زۆریش کاری به به‌رنامه‌وانی و دروستکردنی ماشینی گه‌ران کردوو، بۆی ده‌رکه‌وتوو، که کیشه‌کانی زمان و رینووسی ئیمه له‌و زانسته‌دا چیه..؟ خالی لاو زمان چیه و چۆن باشتی بکه‌ین تاوه‌کو به شیوه‌یه‌کی زۆر باشتی که‌ک له زانستی ته‌کنه‌لۆجیای زانیاری وه‌ریگرین و ئەوه‌ی هه‌مانه‌به شیوه‌یه‌کی زانستیانه نه‌رتشیفی بکه‌ین، به ئاسانی بابه‌تی‌کمس بوئ بیدۆزینه‌وه.

جیهمان هه‌یه و چۆن بیگونجینین، هه‌روه‌ها نمونه‌ی رینووسی ئاقیستا و کتیبی جلیوه‌ی ئیزدییه‌کانی و سه‌ده‌ی پيشووی کورد و جیهانی هیناوه‌ته‌وه تا کاره‌ساتی رینووسی کوردیی و دنیای دیجیتال.

ئەم کتیبه شایانی خویندنه‌وه و له‌سه‌ر وه‌ستان و گرنگی پیدانه، ده‌ستخۆشی له کاک هاوریخ به‌خه‌وه‌ن ده‌که‌ین بو ئەم ده‌ست بيشکهرییه.

خویندکاری کورد میتان هاوریخ باخه‌وان خه‌لاتی سپاتۆلای زیرینی پیده‌به‌خشریت

خویندکاریکی کورد له هۆله‌ندا خه‌لاتی سپاتۆلای زیرینی پیده‌به‌خشریت که خه‌لاتیکی تایبه‌تی بواری زانستی کیمیا و له‌لایه‌ن کۆمه‌له‌ی کیمیا یی شاهانه‌ی هۆله‌نداوه ده‌به‌خشریت.

(سپاتۆلای زیرین - Gouden Spatel) به واتای که‌وگی یان که‌وچکی زیرین دیت. ئەو خویندکاره کورده‌ی ئەمسال (2024) خه‌لاته‌که‌ی پێ به‌خشره‌وه ناوی میتان باخه‌وانه، ئەو خویندنی به‌کالۆریۆسی به‌پله‌ی نایاب له قوتابخانه‌ی بالایی شاری نایمپخن ته‌واو کردوو و ناوی خراوته نۆو لیستی 10 باشتین خویندکار که تیزی نایابیان له‌سه‌ر زانستی کیمیا نامده‌کردبوو. نامده‌کردنی تیزه‌که وه‌کو پیداوایستییه‌کی سه‌ره‌کیه، بو به‌ده‌سته‌پنانه‌ی بروانامه‌ی به‌کالۆریۆس.

تیزه‌که‌ی میتان باخه‌وان له‌باره‌ی په‌ره‌پیدانی په‌وتی کاری چه‌وری بو ناسینه‌وه و ژماردنی فۆسفۆلیبیده‌کان به به‌کاره‌پنانه‌ی جیا‌کرده‌وه‌ی چالا‌کراوی ئەلیکترۆنی و کرۆماتۆگرافی شله - سپیکترۆمتری بارسته‌یی -

Development of a Lipidomic Workflow to Identify and Quantify Phospholipids using Electron-Activated Dissociation and Liquid Chromatography Time-of-Flight Mass Spectrometry.

ئەو 10 خویندکاره‌ی که به‌ره‌مه‌کانیان هه‌ل‌بژیردرا‌بون، هه‌لسه‌نگاندنیان بو کراوه و سی خویندکاریان ماونه‌ته‌وه، له‌نۆو ئەو سی خویندکاره‌شدا، میتان پله‌ی یه‌که‌می به‌ده‌سته‌پناوه.

کۆمه‌له‌ی کیمیا یی شاهانه‌ی هۆله‌ندا (KNCV) له سالی 1903 دامه‌زراوه، گه‌وره‌ترین کۆمه‌له‌ی پيشه‌یی کیمیا یی له هۆله‌ندا. ئەندامه‌کانیان له که‌سانیک پیکدیت که خولای پيشه‌ییان بو مۆلیکۆله‌کان هه‌یه و کیمیاکاران، زانیانی زینده‌زانی، ته‌کنه‌لۆجیسته‌کانی پرۆسیسی کیمیا یی و زانیانی بایۆ-مۆلیکۆله‌کان له‌خۆده‌گریت.

کۆمه‌له‌که‌ نزیکه‌ی 8500 ئەندامی هه‌یه که به‌رده‌وام کارده‌که‌ن بو به‌ره‌مه‌پنانه‌ی جۆراوجۆری و ده‌وله‌مه‌ندی بواری گه‌ردیله‌یی. هه‌روه‌ها له بواره‌کانی بازرگانی، په‌روه‌رده و فه‌رمانگه‌ حکومه‌یه‌کاندا کارده‌که‌ن یان له زانکۆ یاخود له دامه‌زراوه‌کانی خویندنی بالا له هۆله‌ندا ده‌خوینن.

ئەو کۆمه‌له‌یه له سالی 1982 هه‌وه بو هاندانی زۆرتی خویندکارانی بواری کیمیا و پيشخستنی زانستی کیمیا له ولاتی هۆله‌ندا، هه‌روه‌سالانه خه‌لاتی زیرین و پاداشتیکی ماددی بو یه‌که‌م باشتین تیزه‌کانی خویندنی کیمیا له زانکۆکان ده‌به‌خشیته خویندکاران.

ده‌سته‌ی سه‌ره‌په‌رشتیاری تیزه‌که‌ی میتان که له سی پرۆفیسۆر پیکهاتون، پینان راگه‌یاندوو، تیزه‌که‌ی یه‌کێک بووه له بابته‌ه‌ ئالۆزه‌کانی بواری کیمیاگه‌ری و نووسینی تیزیکی له‌و بابته‌ه‌ کاریکی ئاسان نه‌بووه بو ئاستی زانستی خویندکاری به‌کالۆریۆس. ریکه‌وتی 10-10-2024 له ئاهه‌نگی گه‌وره‌دا خه‌لاته‌کان دابه‌شکران، خه‌لاتی یه‌که‌م که ناوی سپاتۆلای زیرین بوو درایه میتان. ئیستا (2024) میتان سه‌رقالی بروانامه‌ی ماسته‌ره له کیمیا یی ئەندامی له زانکۆی ئەمستهردام له هۆله‌ندا.